

Harri Hillamo
13.9.2024

Liikenne- ja viestintäministeriö

Asia: Lausuntopyyntö yksityistielain arvioinnista ja muutostarpeista (VN/19891/2024)

Energiateollisuus ry:n lausunto

Energiateollisuus ry (ET) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

1. Yleiset huomiot yksityistielain (560/2018) toimivuudesta ja soveltamisesta käytännössä?

-

2. Yksityistielain uudistuksen tavoitteena oli lainsäädännön selkeyttäminen ja modernisoiminen sekä edellytysten luominen yksityistieverkon kehittämiseksi ja ylläpidolle. Miten nämä tavoitteet on saavutettu?

-

3. Huomioiko nykyinen yksityistielaki riittävästi toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset erityisesti energia- ja turvallisuusnäkökulmasta?

Energiahankkeissa on huomattavaa monet puhtaan siirtymän ja sähköistymisen hankkeet. Aiempina vuosikymmeninä esimerkiksi muutokset lämmitystapaan, kiinteistökohtaiset aurinkoenergiainhankkeet ja sähköautojen lataus eivät olleet nykyisellä tavalla ajankohtaisia ja verkkaiset prosessit toimivat kohtuullisesti kokonaan uusien kiinteistöjen rakentamishankkeiden aikatauluissa, ja esimerkiksi polttavien lämmitystapojen muutokset eivät aiheuttaneet muutostarpeita sähköverkkoon. Nykyisen lain mukaan yksityisteiden tiealueilla muutoksia verkkoon ja lupaa sijoittaa sähköverkkoon ei nykyisellään käytännössä saada kuin tiekunnan kokouksen kautta. Vuosikokouskäytäntö taas voi olla jopa joka neljäs vuosi. Tämä tekee hankkeiden toteuttamisen lähtökohtaisesti erittäin haastavaksi tapauksissa, joissa ei ole aktiivinen ja myötämielinen tiekunta. Olisikin hyvä, että tällaisissa lupaa vaativissa hankkeissa olisi määritelty jokin kohtuullinen aikaraja päätöksille – erityisesti, koska päätös tai saadut lisätiedot voivat johtaa esimerkiksi suunnitellun sijainnin siirtämiseen ja uuden luvitusprosessin aloittamiseen toiseen sijaintiin.

4. Miten yksityistielain muutoksenhakua, kuten moitekannetta, koskevat säännökset toimivat käytännössä?

-

5. Miten yksityistien käyttömaksua koskevat säännökset ovat toimineet käytännössä?

-

6. Ovatko tiekunnan kokousmenettelyt riittävän selkeästi säännelty yksityistielaisissa?

-

7. Onko tieyksiköiden määrääminen, vahvistaminen ja muuttaminen säännelty riittävästi yksityistielaisissa?

-

8. Onko tien tekeminen, tienpito ja tien käyttäminen säännelty riittävästi yksityistielaisissa?

Kun yksityistien alueelle on sijoitettu sähköverkkoja ja tieosakkailla on sähköliittymiä, liittyy tähän erittäin satunnaista ajoa kevyehkolla huoltoautolla. Tällaisia voivat olla esim. toimimattoman sähkömittarin tarkastus, myrskytuhojen ja lumikuormien kartoitus tai käynnit kiinteistön omistajan (tieosakkaan) pyynnöstä. Tällaisissa tilanteissa ajo palvelee sähkömarkkinalain velvoitteita toimitusvarmuudesta, sähkön mittaamisesta ja verkonhaltijan vastuuta sähköturvallisuudesta tai on tieosakkaan hyväksi.

Yksityistielaki ja sen hallituksen esitys antaa nähdäksemme mahdollisuuden edellä kuvattuun satunnaiseen ja välttämättömään huoltotyöhön tai tieosakkaan hyväksi tapahtuvaan ajoon ilman lain 28 § mukaista luvanvaraisuutta ja siten käyttömaksua. Kuitenkin käytännössä verkkoyhtiöt ovat kohdanneet tilanteita, joissa lupaa ja käyttömaksuja on vaadittu.

Osa tiekunnista tulkitsee, että vain pykälässä erikseen mainitut poikkeukset katsotaan luvalliseksi ja toistuvat käynnit säännölliseksi kulkemiseksi. Esimerkiksi sähköverkkoyhtiöllä voi tulla edellä mainituista syistä pitkällä aikavälillä arvioiden toistuvia käyntejä, mutta käyttökertojen ajallinen väli on epäsäännöllinen eikä kovin tiheä, eikä kyseessä ole tien kunnossapitokustannuksia lisäävästä toiminnasta. Yksi mahdollinen syy on, että itse pykälässä viitataan viranomaistehtäviin ja postitoimintaan, eivätkä tiekunnat välttämättä huomioi pykälän ensimmäistä virkettä ("Muiden kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuva yksityistien käyttäminen säännöllisiin ja tilapäisiin kuljetuksiin, säännölliseen kulkemiseen sekä tien kunnossapitokustannuksia selvästi lisäävän toimintaan on luvanvaraista"). Vaikeuksia saattaa tuottaa myös tulkinnanvaraisuus säännöllisen ja tilapäisen määritelmässä, vaikka asiaa onkin avattu asiaa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 147/2017 vp): "Säännöllisenä kulkemisena ei voitaisi pitää kertaluonteista tai esimerkiksi rajatun ajanjakson kestävää muutamia kertoja toistuvaa tienkäyttöä. Satunnainen kulkeminen, kuten yksittäiset vierailut moottoriajoneuvolla kiinteistöllä, huoltoajot tai hälytysajoneuvojen liikennöinti yksityistiellä eivät olisi luvanvaraisia."

Energiayhtiöiden ja sähköverkon toimintavarmuuden ylläpitämistä helpottaisi, jos perusteluiden yhteydessä olisi suoraan mainittu sähkömarkkinalain (2013/588) mukaiset ja vähäiset työt. Viittaus sähkömarkkinalakiin ja vähäiseen käyttöön rajaisi pois paljon ajoa aiheuttavat kohteet ja mahdollisesti raskasta kalustoa sisältävät kuljetukset. Esimerkiksi tällaisia, joissa tienkäytöstä lain mukaan tulee sopia tiekunnan kanssa, ovat säännölliset huoltokohteet (esim. sähköasemat), kiinteistöomistukset, varikot ja urakat.

9. Tulisiko yksityistielaisissa mahdollistaa kunnan määräämisen yksityistien tieosakkaaksi ja missä tilanteissa tämä olisi tarkoituksenmukaista?

-

10. Tulisiko ammattimaisesta tieisännöinnistä säätää yksityistielaisissa ja mitkä asiat edellyttäisivät tällaista sääntelyä?

-

11. Huomioiko nykyinen yksityistielaki riittävän joustavasti välttämättömän infrastruktuurin kuten välttämättömien sähkö- ja viestintäjohtojen sijoittamisen yksityisteiden yhteyteen?

Verkon sijoittaminen kaikkine rakenteineen on suurempi periaatteellinen kysymys ensimmäistä kertaa koko linjan uudelleen rakentamisen tai paikan vaihtuessa, tässä tilanteessa on tärkeää kuulla koko tiekunnan osakkaiden mielipiteitä ja tarpeita nykyisen lain

esittämällä tavalla. Kuitenkin lain muoto on sellainen, että olemassa olevan verkon alueella osakkaiden tai maanomistajien pienetkin muutostyöt tai uusien rakenteiden, pienten rakenteiden siirto vaatii aina raskaan prosessin ja tiekunnan kokoukset ovat harvassa. Esimerkiksi täydennysrakentamisessa uuden kiinteistön tai kesämökin liittymän ottaminen olemassa olevasta verkosta käsitellään kuten uuden koko verkon sijoittamisen periaatepäätös.

Pienten hankkeiden lupaprosessin keventäminen mahdollistaisi sujuvat kolmannen osapuolen hankkeet (tiekunnan ja verkkoyhtiön lisäksi, sähkön tarvitsija ja tiekunnan osakas). Sähkömarkkinalaki lisäksi asettaa liittämisvelvollisuuden ja toimitusaikatavoitteet tilatuille sähköliittymille.

Lisäksi prosessin keventäminen mahdollistaisi esimerkiksi häiriöttömän sähkönjakelun, kun korvaushankkeissa voitaisiin uusi rakenne toteuttaa poistuvan viereen ja itse sähkötön kytkentäaika jäisi lyhyeksi. Olisikin sähkön tarvitsijalle (maanomistaja / tiekunnan osakas) tai pienten teknisten muutosten helpottamiseksi hyvä olla kevyempi ja nopeampi menettely. Prosessissa esimerkiksi niiden maanomistajien kuuleminen, joita tai joiden maita muutokset koskevat, tiekunnan tarpeiden ja haitattomuuden huomioiminen esimerkiksi tieisännöitsijän tai tiekunnan hallinnon kautta ja tiekunnan päätös sähköverkkojen sijoittamisesta kattaisi myös tällaiset pienet muutokset.

Hieman vastaava tapa, jossa tienpitäjä voi hyväksyä vähäisiä muutoksia on esimerkiksi Väylän hallinnoimilla ja ELYn luvittamilla teillä ja vähäistä suuremmat muutokset käyvät läpi normaalin lupaprosessin (https://ava.vaylapilvi.fi/ava/Julkaisut/Liikennevirasto/lo_2018-03_sahko_telejohdot_web.pdf).

Toisena huomiona, tietoomme on tullut useita tapauksia, joissa (yleensä pienessä) tiekunnassa on merkittävästi haitattu ja viivästetty yhden osakkaan hanketta tai haitattu mahdollisuutta rakentaa esimerkiksi mökkiä tai omakotitaloa (sähköjen saanti kiinteistöön). Mekanismiltaan yksityistielain mukainen prosessi on sellainen, että riitaisen tai täydennysrakentamista haluamattomat osapuolet voivat tehokkaasti viivästyttää tai estää rakentamishankkeita ensin sijoittamista vastustamalla ja myöhemmin rakentamisvaiheessa luvanvaraisen tienkäytön estämisellä. Sekä sijoittamiselle (maankäyttö ja rakentamislaki) että tienkäytölle (yksityistielaki) on olemassa myös viranomaismenettelyt, joilla oikeudet voidaan myöntää, mutta yhdessä ensisijaisten neuvotteluprosessien että viranomaistoimitusten kanssa hankkeisiin voi tulla kohtuuttomia viiveitä. Lain muotoilu voisikin mahdollisesti olla ohjaavampi, jolloin tiekunnan tulisi selvittää yhteistyössä johdon tai laitteiston sijoittamista tarvitsevan kanssa soveltuva sijoittamispaikka lyhyehkössä määräajassa, ja jos tähän ei pystytä (tiekunnan osakkaita ei tavoiteta, soveltuvasta paikasta ei päästä yhteisymmärrykseen, tms.), on aina olemassa viranomaisprosessi tämän ratkaisemiseksi.

12. Muut huomiot yksityistielain muutos- ja kehittämistarpeista?

Pyydämme ystävällisesti lisäämään Energiateollisuus ry:n niiden lausuntopyyntöjen jakeluun, joissa käsitellään energia-infraan liittyviä kysymyksiä.

Lisätietoja

Harri Hillamo
Energiateollisuus ry